

แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนแม่แอบวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
The Guidelines for Administration of Deprived Learning Environment for
Kindergarten Students at Maeaebwiththayakhom School under Chiang Rai
Primary Educational Service Area Office 3

เกศรา อะสะนิตี

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระหลัก อาจารย์ ดร. สุวดี อุปินใจ
อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ เวชชะ

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอบวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฐมวัย ครูพี่เลี้ยงเด็ก และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนแม่แอบวิทยาคม จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอในรูปแบบความเรียง ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียน แม่แอบวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

1.1 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยหลักการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ มีหลักความชัดเจน หลักคุณภาพ หลักความพร้อม หลักสนับสนุน หลักการกระจายอำนาจ หลักภาวะผู้นำ และหลักการมีส่วนร่วม กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การวางแผน การนำแผนไปใช้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผล และบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

2. ผลการศึกษาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอบวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยจุดรั้งในด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

3. แนวทางพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอบวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้กำหนดระยะเวลาในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ภายในปีการศึกษา 2561 – 2562 ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ ยุทธศาสตร์ที่ 2 : จัดหาวัสดุอุปกรณ์ ของเล่น และเครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับวัย และมีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 3 สนับสนุนการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ ยุทธศาสตร์ที่ 4 : จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมอย่างมีคุณภาพ และยุทธศาสตร์ที่ 6 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

Abstract

The principal objective of this study was to investigate the guidelines for administration of deprived learning environment for kindergarten students at Maeaebwiththayakhom School under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The population was 8 participants including school administrators, kindergarten teachers, mentor teachers, chair of school board of committee. The research instruments were questionnaire and interview. The data was analysed by content analysis and the results showed that:

1. The circumstance of deprived learning environment administration for kindergarten students at Maeaebwiththayakhom School was reported.

1.1 The administration principles for favorable learning environment of kindergarten students comprised clarity, quality, readiness, support, decentralization, leadership, and participation. The administration process of favorable learning environment of kindergarten students were planning, implementation, supervision, monitoring, and evaluation. The roles of people in the administration of favorable learning environment for kindergarten students involved school administrators, teachers, students, parents, community, and school board of committee.

1.2 The administration of favorable learning environment for kindergarten students covering internal and external environments.

2. The factors affecting the administration of favorable learning environment involved promoting and depromoting factors on the administration and provision of favorable learning environment for kindergarten students at Maeaebwitthayakhom School under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3.

3. The guidelines for administration of favorable learning environment for kindergarten students at Maeaebwitthayakhom School for academic year 2018-2019 consisted of 6 strategies. Strategy 1: Develop expertise of teachers and staff. Strategy 2: Provide quality materials, toys, and playground equipment appropriate to students' age. Strategy 3: Provide budget and resources support. Strategy 4: Organize various learning activities appropriate to students' age. Strategy 5: Develop quality learning environment administration system. And, Strategy 6: Draw participation from stakeholders in early childhood education administration.

บทนำ

การจัดสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก หรือบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้เด็กสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัย เรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ และเติบโตได้อย่างสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ สิ่งสำคัญคือการบริหารจัดการ การดำเนินการ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยรวมของโรงเรียน ให้มีความปลอดภัย หรือมีความเสี่ยงน้อยที่สุด ด้วยสาเหตุของความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ เกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยและเกิดจากสภาพที่ไม่ปลอดภัย ทั้งนี้เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เกิดจากความผิดพลาดของเครื่องมือ อุปกรณ์และเกิดจากสิ่งแวดล้อม (สำนักอนามัยและสิ่งแวดล้อม, 2552 : 5) สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร การจัดการสนามกีฬา การจัดการสนามเด็กเล่น การจัดระบบการจราจรที่ปลอดภัยภายในโรงเรียน ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 4) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเนื่องจากการเรียนรู้นั้นเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลายไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

ประเวศ เวชชะ (2559 : 402-403) กล่าวว่า การบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพควรมีหลักการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) หลักความชัดเจน 2) หลักคุณภาพ 3) หลักความพร้อม 4) หลักการสนับสนุน 5) หลักประสิทธิภาพ 6) หลักความรับผิดชอบ 7) หลักคุณธรรม 8) หลักการมีส่วนร่วม 9) หลักการนิเทศกำกับติดตาม และ 10) หลักการประเมินผล การบริหารสถานศึกษาจึงควรคำนึงถึงการนำหลักการบริหารมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละองค์การในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจ หมั่นศึกษาวิเคราะห์ ตั้งแต่โครงสร้างการบริหารงาน ระบบตัวบุคคล การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มด้วยระบบแรงจูงใจ วัฒนธรรม และการเมืองขององค์กร ผู้บริหารต้องรู้จักธรรมชาติของคนในสถานศึกษา กลุ่มคนในสถานศึกษา ธรรมชาติสภาวะที่อยู่ใกล้ตัว ท้องถิ่น ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่นำการเปลี่ยนแปลงความสำเร็จในทางที่ดีมาสู่สถานศึกษา (Transformation Leadership) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้กว้าง รู้ลึก ตลอดจน สามารถจัดการทั้งทรัพยากรมนุษย์ วิชาการ หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาของสถานศึกษา ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพตามที่คาดหวัง

ประภาพรณ รักเลี้ยง (2556 : 14) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานขององค์การทั้งในระดับการบริหารบุคคลหรือทีมงาน ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกิจการบริหาร (Functions of Management) หรือกระบวนการบริหาร (Process of Management) โดยกระบวนการบริหารประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ(Organizing) การนำ (Leading) การเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารของบุคคลต่างๆ นั้น จะมากน้อยแตกต่างกันออกไป

กล่าวได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัยเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 2 ด้านคือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปปรับใช้เพื่อพัฒนา และเสริมสร้างการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนให้ได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. ศึกษาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แก้ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

3. แนวทางพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แก้ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ประโยชน์ของการศึกษา

1. ด้านความรู้ ผลจากการศึกษาค้นคว้าทำให้รู้ถึงสภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย อันเกิดจากเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 โรงเรียนแม่แก้ววิทยาคมนำไปใช้ในการวางแผนกำหนด กลยุทธ์ ในการดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม

2.2 ผู้บริหาร ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกำหนดนโยบายและการวางแผนการดำเนินการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การกำหนดและปรับปรุงโครงสร้างที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม

2.3 ครูใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนให้ได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

2.4 ผู้ปกครอง ใช้เป็นแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในบ้านเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1.1.1 การบริหารจัดการ (ประเวศ เวชชะ, 2559 : 402-448) 1) หลักการบริหารจัดการ 2) กระบวนการบริหารจัดการ 3) บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

1.1.2 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 97) 1) สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน 2) สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

1.2 การศึกษาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย 1) เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ (ประเวศ เวชชะ, 2559 : 402-448) (1) หลักการบริหารจัดการ (2) กระบวนการบริหารจัดการ (3) บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ 2) เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

บริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 97) (1) สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน (2) สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

1.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ 4) ประเด็นยุทธศาสตร์ 5) ผลผลิต 6) แผนงาน และ 7) โครงการ

2. แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฐมวัย ครูพี่เลี้ยงเด็ก หัวหน้าฝ่ายงานบริหารทั่วไป ผู้ปกครองนักเรียนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม จำนวนทั้งสิ้น 12 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1. แหล่งข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฐมวัย ครูพี่เลี้ยงเด็กและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม ทั้งหมด 8 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) ครูปฐมวัย จำนวน 3 คน 3) ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 3 คน 4) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน

1.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ 1) รายงานประจำปีของสถานศึกษา 2) สรุปรายงานผลการนิเทศภายในสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้ศึกษาขอหนังสือ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 8 คน 2) ผู้ศึกษาติดต่อผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง 3) ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ มาสรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูล

4. การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มานำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ (Content Analysis) ตามประเด็นที่ตอบแล้วนำเสนอในรูปของความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเหตุและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1. แหล่งข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฐมวัย ครูพี่เลี้ยงเด็กและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม ทั้งหมด 8 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) ครูปฐมวัย จำนวน 3 คน 3) ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 3 คน 4) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน

1.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ 1) รายงานประจำปีของสถานศึกษา 2) สรุปรายงานผลการนิเทศภายในสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับเหตุและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ผู้ศึกษาขอหนังสือ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 8 คน 2) ผู้ศึกษาติดต่อผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง 3) ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ มาสรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูล

4. การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มานำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ (Content Analysis) ตามประเด็นที่ตอบแล้วนำเสนอในรูปของความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1. แหล่งข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฐมวัย ครูหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป ครูพี่เลี้ยงเด็ก ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม จำนวนทั้งหมด 12 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน 3) ครูปฐมวัย จำนวน 3 คน 4) ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 3 คน 5) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน 6) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ในประเด็นการนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม ตามหลักการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ผู้ศึกษาขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ถึงผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายทั่วไป ครูปฐมวัย ครูผู้ดูแลเด็ก ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม เพื่อขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 ท่าน 2) ดำเนินการ

สนทนากลุ่ม 3) สรุปข้อเสนอแนะทางในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนแม่แอบวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนำมาสรุปและจัดทำเป็นข้อเสนอแนะทางเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนแม่แอบวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอบวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

1.1 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

หลักการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย พบว่า 1) หลักความชัดเจน การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของหลักสูตร ในการกำหนดขอบเขตของการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นเหมาะสม ครูได้จัดสภาพแวดล้อมตามแนวทางของครูโดยบูรณาการจากหลายๆ แนวทางเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) หลักคุณภาพ หลักสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้นต้องมีความปลอดภัย และความสะอาด ครูผู้สอน มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดการสภาพแวดล้อม ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ในมุมไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เครื่องเล่นสนามชำรุดเสียหายบางส่วน 3) หลักความพร้อม ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ให้ความสนใจเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม มีความพร้อมที่จะเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว โรงเรียนขาดความพร้อมด้านสถานที่ เนื่องจากสถานที่ที่มีความคับแคบ จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ 4) หลักสนับสนุน โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณแต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการและความจำเป็น โรงเรียนได้ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรครูให้มีทักษะ มีความรู้ ความสามารถ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย 5) หลักการกระจายอำนาจ สถานศึกษามีการกระจายอำนาจการดำเนินงานให้ฝ่ายอนุบาล ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป 6) หลักภาวะผู้นำ ผู้บริหารและครูมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามระเบียบการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารมีลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี ยึดมั่นในหลักความถูกต้องดีงาม 7) หลักการมีส่วนร่วม ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน ติดตามและตรวจสอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย พบว่า 1) การวางแผน โรงเรียนร่วมประชุมกับคณะครูในการวางแผนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย แต่ชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ 2) การนำไปใช้ เนื่องจากการวางแผนขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไม่ไปในทิศทางเดียวกัน ครูประจำชั้นแต่ละห้องจัดสภาพแวดล้อมตามวัสดุ อุปกรณ์ที่มีในห้องเรียน ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์ให้บางส่วนแต่ยังไม่เพียงพอสำหรับใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนแต่ไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังไม่มีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย 4) การประเมินผล มีการวัดและประเมินผลการดำเนินงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาสาเหตุถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย แต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและวิธีการดำเนินงานที่ดีที่สุดเพื่อพัฒนาต่อไป

บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยในระดับดี ครูมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับหลักสูตรจบตรงหลักสูตร แต่จำนวนนักเรียนเกินจำนวนต่อคนของครู นักเรียนยังขาดความรับผิดชอบเนื่องจากได้รับการตามใจจากปู่ย่า ตายาย ชุมชนให้ความสนใจและไว้วางใจในการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นอย่างดี

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พบว่า 1) พื้นที่อำนวยความสะดวกของนักเรียนและครูจัดไว้อย่างเป็นสัดส่วน ในห้องเรียนมีล็อกเกอร์เก็บของและช่องเก็บของใช้ส่วนตัวของนักเรียนแยกไว้เป็นสัดส่วน อุปกรณ์การสอนและของส่วนตัวของครูผู้สอนจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ 2) มีพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหวอย่างเพียงพอ พื้นที่การปฏิบัติกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเคลื่อนไหวกว้างขวางเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มเล็กหากเป็นกลุ่มใหญ่อาจดูคับแคบไปบ้าง นักเรียนอาจใช้พื้นที่ในการเรียนรู้และเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างไม่เต็มที่เท่าที่ควร 3) พื้นที่จัดมุมประสบการณ์จัดได้อย่างเหมาะสม

สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน พบว่า บริเวณสนามเด็กเล่น มีความคับแคบ เครื่องเล่นสนามชำรุด เสียหายหลายตัว ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน บริเวณพื้นสนามเป็นหลุมเป็นบ่อ มีน้ำท่วมขัง บริเวณธรรมชาติ ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอก ไม้ประดับและพืชผักสวนครัว

2. เหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

โรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2.1 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

เหตุปัจจัยฉุฉุครั้งส่งผลต่อหลักการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ได้แก่ 1) ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ในมุมต่างๆ ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เครื่องเล่นสนามชำรุดเสียหายบางส่วน 2) โรงเรียนขาด

ความพร้อมในด้านสถานที่ อาจเนื่องมาจากสถานที่มีความคับแคบ จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ การสนับสนุนด้านงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการและความจำเป็น อีกทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน ติดตามและตรวจสอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

เหตุปัจจัยฉุดรั้งที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ได้แก่ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน การนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม 2) เครื่องมือในการประเมินผลยังไม่มีความหลากหลาย

เหตุปัจจัยฉุดรั้งที่ส่งผลต่อ บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบาย กลยุทธ์ในการจัดการศึกษาปฐมวัย

2.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

เหตุปัจจัยฉุดรั้งที่ส่งผลการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มใหญ่ หรือมีนักเรียนเพิ่มจำนวนมากขึ้นทำให้พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหวคับแคบลงไป บ้างทำให้การเคลื่อนไหวร่างกายได้ไม่เต็มที่ ของเล่น วัสดุอุปกรณ์ในมุมประสบการณ์ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ส่วนใหญ่ชำรุด เสียหาย

เหตุปัจจัยฉุดรั้งที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ได้แก่ บริเวณสนามเด็กเล่นมีความคับแคบ เครื่องเล่นสนามชำรุดเสียหายบางส่วน มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน บริเวณพื้นสนามเป็นบ่อ มีน้ำท่วมขัง

3. ข้อเสนอแนะทางเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอบวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การเสนอแนะทางเพื่อการพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอบวิทยาเขตที่มีประสิทธิภาพตาม Road Map Timeline การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ในปีการศึกษา 2561-2562 พบว่า 1) ภายในเดือนพฤษภาคม 2561 – กันยายน 2561 กำหนดเป้าประสงค์ที่ 1 : พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญและทักษะในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยดำเนินการในโครงการที่ 1 การพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญและเป้าประสงค์ที่ 2 : จัดหาวัสดุอุปกรณ์ ของเล่น และเครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับวัย และมีคุณภาพ โดยดำเนินโครงการที่ 2 สนามเด็กเล่นเพื่อน้องหนูและสื่อสร้างสรรค์ปฐมวัย 2) ภายในเดือนพฤศจิกายน 2561 – มีนาคม 2562 กำหนดเป้าประสงค์ที่ 3 : สนับสนุนการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยดำเนินโครงการที่ 3 ม.ว.อ. ปันน้ำใจ จากพี่สู่น้อง และเป้าประสงค์ที่ 4 : จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยดำเนินโครงการที่ 4 โครงการพัฒนาความสามารถการอ่าน การคิด การใช้ภาษาสื่อสาร 3) ภายในเดือนพฤษภาคม – กันยายน 2562 กำหนดเป้าประสงค์ที่ 5 : พัฒนาระบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมอย่างมีคุณภาพ ดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ มีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยดำเนินโครงการที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อ

ต่อการเรียนรู้ และพัฒนาภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมและห้องเรียนคุณภาพ และ4) ภายในเดือนพฤศจิกายน – มีนาคม 2563 กำหนดเป้าประสงค์ที่ 6 : ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามแผนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินโครงการที่ 6 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยจากหน่วยงานภายนอก

การอภิปรายผล

1. สภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอบ วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย พบว่า หลักการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยหลักความชัดเจน หลักคุณภาพ หลักความพร้อม หลักสนับสนุน หลักการกระจายอำนาจ หลักภาวะผู้นำ และหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ ประเวศ เวชชะ (2559 : 402-403) กล่าวว่า การบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพควรมีหลักการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) หลักความชัดเจน 2) หลักคุณภาพ 3) หลักความพร้อม 4) หลักการสนับสนุน 5) หลักประสิทธิภาพ 6) หลักความรับผิดชอบ 7) หลักคุณธรรม 8) หลักการมีส่วนร่วม 9) หลักการนิเทศกำกับติดตาม และ 10) หลักการประเมินผล กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีการวางแผน การนำแผนไปใช้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผล สอดคล้องกับ ประเวศ เวชชะ (2559 : 409-416) กล่าวว่า กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) การวางแผน เป็นการเตรียมความพร้อมของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ 2) การนำไปใช้ เป็นขั้นตอนของการปฏิบัติงาน 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารดำเนินการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักของสถานศึกษา คือ การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม และ 4) การประเมินผล เป็นการประเมินพิจารณาคุณค่าว่า สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมหรือไม่ เป็นการประเมินผลรวม เพื่อวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ และบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยในระดับดี ครูมีความรู้ความสามารถเหมาะสม ชุมชนให้ความสนใจและไว้วางใจในการจัดการเรียนการสอน คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ ประเวศ เวชชะ (2559 : 446-455) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) บทบาทของผู้บริหารกับการบริหารจัดการ 2) บทบาทของครูผู้สอนกับการบริหารจัดการ 3) บทบาทของผู้เรียนกับการบริหารจัดการ 4) บทบาทของผู้ปกครองกับการบริหารจัดการ 5) บทบาทของชุมชนกับการบริหารจัดการ 6) บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย พบว่า สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พื้นที่อำนวยความสะดวกของนักเรียนและครูจัดไว้อย่างเป็นสัดส่วนในห้องเรียนมีล็อกเกอร์เก็บของและช่องเก็บของใช้ส่วนตัวของนักเรียนแยกไว้เป็นสัดส่วน อุปกรณ์การสอนและของส่วนตัวของครูผู้สอนจัดไว้อย่างเป็น

ระเบียบ แบ่งพื้นที่มุมประสบการณ์จัดออกเป็น 3 มุม ได้แก่ มุมบล็อก มุมหนังสือ และมุมศิลปะ สอดคล้องกับ น้อมศรี เคท และคณะ (2549) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ควรมีอากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างเพียงพอและสม่ำเสมอทั่วห้อง โต๊ะเก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับวัย น้ำหนักเบาให้เด็กเคลื่อนย้ายได้ โดยสะดวกเด็กแต่ละคนมีเครื่องใช้ส่วนตัวในการทำความสะดวกร่างกาย และเครื่องใช้ในการนอน โดยจัดเก็บเป็นระเบียบ สวยงาม ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการตกแต่งห้องเรียนให้สวยงาม เลือกรวบรวมวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่มีความสร้างสรรค์ ทนทาน หลากหลายมาใช้งาน

การเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม ที่มีประสิทธิภาพตาม Road Map Timeline การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ในปีการศึกษา 2561-2562 พบว่า มีความใกล้เคียงกับการศึกษาของ อัจฉรา เครือวงศ์ (2560 : 136-137) ได้ศึกษาเรื่อง ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโครงการหมอภาษา โรงเรียนแม่สายประสิทธิศาสตร์ จังหวัดเชียงราย พบว่า ในการพัฒนาคุณภาพโครงการหมอภาษา ภายในปีการศึกษา 2560-2561 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการดำเนินการภายใน ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านความพึงพอใจ และยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. สถานศึกษานำไปเป็นแนวทางการวางแผนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน ให้มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการผ่านมาแล้วหรือผลที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน กำหนดทิศทางการบริหารงานให้ชัดเจนที่เกิดจากบุคลากรที่ร่วมปฏิบัติงาน ให้เหมาะสม แล้วนำไปสู่การปฏิบัติในแผนปฏิบัติการประจำปี
2. ผู้บริหารนำไปเป็นแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยผู้บริหารต้องให้การสนับสนุน มีการจัดประชุมชี้แจงถึงนโยบาย แนวทางที่ชัดเจน มีการกระจายอำนาจสู่ผู้ปฏิบัติเพื่อให้งานคล่องตัวมากขึ้น เปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าร่วมในการรับรู้ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศในการบริหารสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้ดีขึ้นต่อไป

รายการอ้างอิง

- น้อมศรี เคท และคณะ. (2549) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลสำหรับสถานศึกษา
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาพรรณ รักเลี้ยง. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประเวศ เวชชะ. (2559). การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. เชียงราย:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
(สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี). กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- สำนักอนามัยและสิ่งแวดล้อม. (2552). คู่มือสร้างสุขนิสัยรักสะอาด. กรุงเทพมหานคร: สำนักฯ.
- อัจฉรา เครือวงศ์. (2560). ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโครงการหมอภาษา
โรงเรียนแม่สายประสิทธิศาสตร์ จังหวัดเชียงราย. (การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.